

SVEUČILIŠTE ZA TREĆU ŽIVOTNU DOB PUČKOG OTVORENOG UČILIŠTA ZAGREB: 26 GODINA KONTINUITETA U OBRAZOVANJU SENIORA U HRVATSKOJ

Jasna Čurin

Pučko otvoreno sveučilište Zagreb
Sveučilište za treću životnu dob
jasna.curin@pou.hr

Sažetak

Prije 26 godina u Pučkom otvorenom učilištu Zagreb pokrenuto je u suradnji s Filozofskom fakultetom u Zagrebu prvo Sveučilište za treću životnu dob u Hrvatskoj. Od tada su se programi za seniore u našoj Ustanovi kontinuirano razvijali i brojem polaznika i širinom programske ponude. Danas je to cjelovito strukturiran obrazovni program koji poštuje specifičnosti starijih osoba u procesu neformalnog obrazovanja. Kako je taj razvoj tekao, tko su polaznici koji pohađaju ove programe, što ih motivira na upis, gdje je svijet, gdje smo mi... neka su od pitanja koja tematizira ovaj rad. Što nam donosi sutra? U ovom trenutku jedino što znamo sigurno je to da nam donosi sve više starijih osoba. I sve više obrazovanih starijih osoba. A obrazovanje starijih osoba - tajna je dugovječnosti, zar ne?

Ključne riječi: Sveučilište za treću životnu dob, obrazovanje starijih osoba, cjeloživotno učenje, motivacija za obrazovanjem, obrazovna skupina, polaznici

Početak i okvir nastanka

Pučko otvoreno učilište Zagreb (u daljnjem tekstu POUZ) je javna ustanova za obrazovanje i kulturu koja je prošle godine proslavila 110 godina postojanja, najveća takvog profila u Hrvatskoj. Učilište realizira razne oblike formalnog i neformalnog obrazovanja za dobne skupine od predškolaca do treće životne dobi. U okviru POUZ-a već 26 godina realizira se i program Sveučilište za treću životnu dob (u daljnjem tekstu STŽD). Program je nastao u suradnji s Katedrom za andragogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (prof. dr. Maja Špan), a kroz različite oblike tu suradnju održava se i danas (Špan, 2000). Uvrstivši Sveučilište za treću životnu dob u programski koncept naše Ustanove (tada Otvorenog sveučilišta) otvorili smo novo poglavlje na vertikali cjeloživotnog učenja. No, treba znati

da se to nije dogodilo slučajno. U to vrijeme razvijena Europa već bilježi pravu ekspanziju različitih neformalnih obrazovnih programa tipa STŽD. Naime, od kada je u Toulou-seu u Francuskoj 1973. godine nastalo prvo STŽD ideja o organiziranim oblicima obrazovanja osoba treće životne dobi počela se širiti velikom brzinom diljem Europe (Špan, 2000) Danas u raznim zemljama postoje razvijeni modeli Sveučilišta za treću životnu dob od kojih mnogi djeluju i na razini nacionalnih mreža (Slovenija, Poljska, Slovačka, Italija). AIUTA je krovna internacionalna udruga koja ih okuplja osnovana 1975. godine s misijom širenja i poticanja osnivanja novih STŽD diljem svijeta (www.aiu3a.org). Od 2014. godine i naše STŽD učlanjeno je u AIUTU.

Kad se vratimo na naše prostore i na naše početke moramo postaviti pitanje gdje smo mi, gdje je Hrvatska? Hrvatska pripada zemljama s visokim udjelom starijeg stanovništva. Prema popisu stanovništva iz 2011. U Hrvatskoj je 17,7 % stanovništva starije je od 65 godina. Kroz zdravstveno socijalnu politiku i mirovinski sustav našim starijim sugrađanima nastoji se pružiti adekvatna društvena skrb u zadovoljenju njihovih primarnih potreba (Socijalni plan Grada Zagreba, 2014-2010) S druge strane, cjeloživotno učenje za koje se Hrvatska u svojim dokumentima (Zakon o obrazovanju odraslih, 2007; Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2014) također teoretski opredijelila u praksi se uglavnom odnosi na obrazovanje odraslih i obrazovanje za tržište rada. Obrazovanju starijih osoba koje je primarno u funkciji podizanja njihove kvalitete života ne pridaje se još uvijek veći značaj (Čurin, 2017). Stoga ne iznenađuje da u Hrvatskoj postoje samo dva modela organiziranog obrazovanja starijih osoba tipa Sveučilišta za treću životnu dob koja djeluju zasebno. Obuhvatom skromnije pri Centru za cjeloživotno učenje Sveučilišta u Rijeci koje djeluje sedam godina. I drugo, STŽD - POUZ koje je predmet ovog rada.

Zagrebački model - U3A

Već smo rekli da smo prije 26 godina bili doista prvi na ovim prostorima (Špan, 1994). Danas je situacija drugačija, starije osobe pogotovo u Gradu Zagrebu imaju mogućnost okupljanja u različitim prostorima oko sadržaja namijenjenih njihovom slobodnom vremenu u mjesnim zajednicama, domovima umirovljenika, raznim udrugama, centrima za kulturu, sindikatu umirovljenika i sl..) Tako je i Grad Zagreb 2004. godine pokrenuo projekt Gerontološki centri (Tomek-Roksandić, 2004, 2005) namijenjen izvaninstitucionalnoj brizi za starije osobe, a od 2009. pokreće Zakladu Zajednički put sa sličnim ciljevima.

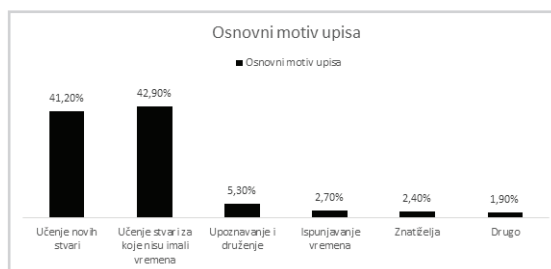
U kontinuitetu našeg djelovanja mi smo gradili i izgradili svoj sustav, zagrebački model Sveučilišta za treću životnu dob kojeg najbolje opisuje strukturirana cjelina stupnjevanih obrazovno kulturnih programa širokog interesnog spektra namijenjenih osobama starije životne dobi. Strukturirana cjelina i mogućnost izbora vrste i razine znanja koje se želi usavršavati daje programu ozbiljnost u obrazovnom smislu. To ne znači da ovi programi oponašaju školski sustav, upravo suprotno, programi za seniore trebaju biti otvoreni za slobodan izbor, za učenje bez krutih pravila i prisile, za zadovoljavanje intrinzičnih motiva učenja.

Svake godine STŽD pohađa oko 1000 polaznika, programi su svrstani u programske cikluse od učenja stranih jezika, informatičkih radionica, širokog spektra programa opće kulture (povijest, umjetnost, arheologija, etnologija, multikulturalizam, religijska kultura, književnost i dr.), programe psihofizičkog zdravlja i programe kreativnih radionica. Realiziraju se tijekom zimskog i proljetnog semestra dva sata tjedno u prijepodnevnim satima. Programi se plaćaju. Uz osnovni program koji polaznici odaberu nudi im se i niz organiziranih izvannastavnih aktivnosti (Čurin, 2015a). Na obrazovanje koje je osnovna djelatnost STŽD-a nadovezuje se socijalna dimenzija programa koja postaje jednako važna za većinu od njih tek nakon nekog vremena. Primarni cilj programa STŽD-a bio je i ostao obrazovni sadržaj i to je ono što ovaj program razlikuje od naoko sličnih. Seniori doista žele učiti !

Podaci koje smo prikupili u ovogodišnjem anketnom istraživanju koje smo proveli na uzorku od 514 polaznika to egzaktno pokazuju i opisat ćemo ih u sljedećem prikazu. Za statističku obradu podataka korišten je SPSS (IBM SPSS Statistics - Statistical Package for the Social Sciences, verzija 21).

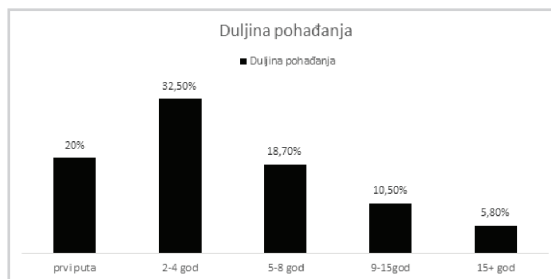
Motiv uključivanja u STŽD

Kao što se vidi u grafičkom prikazu br. 1. 170 polaznika (41,2%) kao primarni motiv dolaska navodi obrazovni motiv - učenje novih stvari, a još njih 177 (42,9%) učenje onoga za što nisu imali vremena dok su radili. Motiv dolaska koji u sebi ima primarno socijalnu komponentu bilježimo tek kod 8 % polaznika (upoznavanje drugih ljudi i druženje i ispunjavanje slobodnog vremena). Od kad postoji Sveučilište za treću životnu dob učenje novih stvari je primarni motiv upisa što su pokazale slične analize iz prošlih godina (Čurin, 2008). Tako je u anketi provedenoj 1995.godine 64% polaznika izjavilo da na upis dolazi sa željom da nauči nešto novo (Čurin, 1995). Anketa provedena 2012. godine pokazala je da se broj motiviranih polaznika prema učenju popeo na 77% (Čurin, 2012).

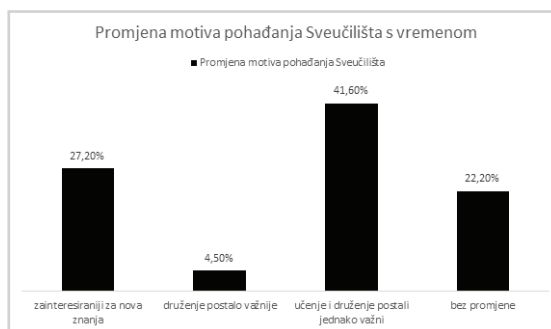
Graf 1. Osnovni motiv upisa

Nadalje nas je zanimalo slabi li obrazovni motiv u odnosu na socijalni s duljinom pohađanja naših programa. Grupe seniora karakterizira postojanost i vjernost programu, a što se vidi i iz grafičkog prikaza br. 2. Mnogi od njih dolaze kod nas i više od 15 godina, ponekad u istom sastavu povezanih članova.

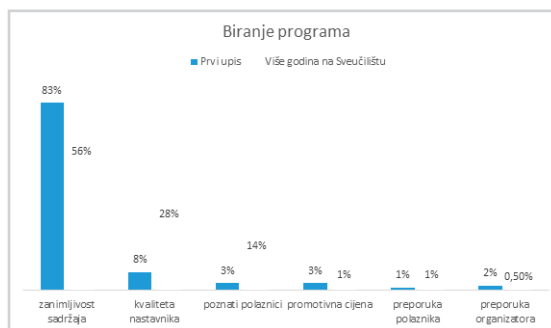
Graf 2. Duljina pohađanja programa

No, izgleda da je obrazovni motiv još uvijek najvažniji motiv njihova dolaska (Graf br. 3)

Graf 3. Promjena motiva pohađanja Sveučilišta s vremenom

Što više, postaju zainteresiraniji za nova znanja (njih 27,20 %), 22,20% još uvijek po-tiče primarno želja za njim, dok se važnost učenja i druženja izjednačila za 41,60 % polaznika. Ovaj zadnji podatak govori da za razliku od formalnih sustava obrazovanja u ovakvim programima ne možemo isključiti socijalnu komponentu koja je također bitna.

Graf 4. Razlozi za odabir programa

Kad smo podatke ukrstili (Graf br. 4) i ispitali razlikuje li se motiv biranja polaznika kod starih polaznika i onih koji dolaze prvi put opet se pokazalo da je najčešći izbor kod jednih i drugih vezan uz zanimljivost sadržaja (83% prvi upis 56% više godina) i ne razlikuje se statistički. Kod onih koji su duže tu izbor programa vezan je i sa kvalitetom nastavnika, (28%) i poznanicima u grupi (14%) i to na razini statističke značajnosti ($\chi^2=33,123,df=5,p=0$).

To pak govori da iako kvalitetan nastavnik i poznati članovi u grupi igraju važan faktor izbora neće biti dovoljan motiv dolaska ako nema zanimljivog sadržaja predavanja (Graf br. 5). Ono što iznenađuje je jako niska preferencija izbora programa prema preporukama kolega (0,70%) i preporuci organizatora (0,70%). Možda je taj podatak moguće objasniti nepovjerljivošću starijih osoba prema nepoznatom, nepovjerljivošću prema izboru drugog u njihovo ime pogotovo kad to još moraju i platiti. Naravno ovu pretpostavku trebalo bi dalje ispitati. Iznenađuje i nizak postotak (1,2%) onih kojima je promotivna cijena presudna kod izbora programa. Često slušamo kako je program skup, mirovine male. Očito, naši polaznici točno znaju što žele, ako se za to odluče to su spremni i platiti i cijena nije presudna.

Graf 5. Kako polaznici biraju programe

Nastavnik/mentor

Mentor ili voditelj pojedine skupine važna je karika u obrazovanju osoba treće životne dobi. Za nastavnike koji predaju u grupama dva puta godišnje organiziramo edukaciju iz područja psihologije starijih osoba i metodike obrazovnog rada sa starijima. Neki nastavnici i sami su umirovljenici, neki su bili polaznici, neki su i polaznici i predavači. Po dobi ima mlađih i starijih (najmlađa nastavnica ima 26 godina, a najstariji nastavnik 82 godine), neki predaju i više od 10 godina u kontinuitetu. Pojedine kolegije vode aktivni ili umirovljeni sveučilišni profesori i znanstvenici, studenti s fakulteta volontiraju u seniorskim grupama prateći nastavu, pišu seminarske i diplomske radove. A kakve nastavnike vole polaznici? Istraživanje koje su proveli na *Univerzi za treće življenjsko obdobje*

u Sloveniji pokazalo je da polaznici kod svojih mentora najviše cijene spremnost za rad s ljudima (80%), ljubaznost-pristupačnost (68%), spremnost na osobno napredovanje (58%), stručno znanje, pripremljenost za nastavu (45%), empatičnost (41%), odgovornost i dosljednost (32%) (Krajnc, 2012, str. 23).

Obrazovna skupina

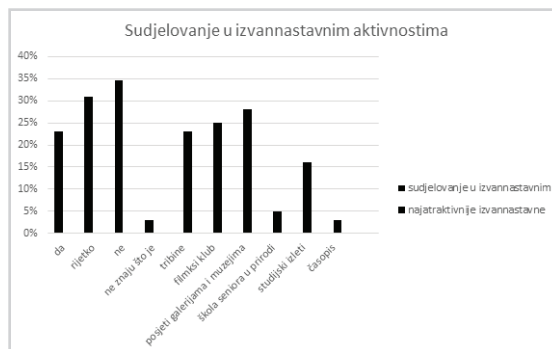
Obrazovne skupine seniora odlikuje visoka motiviranost za nova znanja, dinamičnost nastave, redovitost dolaženja, postojanost i dugotrajnost. Polaznici ostaju nakon nastave, produbljuju znanje proučavajući literaturu, izmjenjuju informacije vezane uz program i u slobodnom vremenu, traže od nastavnika pisane materijale i slično. Zbog ambicioznosti koje iskazuju u učenju seniori žele imati dobro strukturiran program i jasan cilj, bez obzira na to što žele imati aktivnu ulogu u njegovom kreiranju. Socijalna kohezija koju bilježimo između članova skupine i mentora seže do granice emotivnih veza koje nalazimo kod primarnih skupina npr. obitelji.

(Krajnc, 2016). Dobro povezane grupe ne prihvaćaju lako promjene i zahtjeve od strane organizatora, čak i onda ako su nužne (npr. promjena učionice, promjena mentora, spajanje grupa, podizanje cijene i sl.), negodovat će i pružati otpor (Krajnc, 2012). Ponekad se može dogoditi da kohezija između polaznika i mentora postane prečvrsta te mentor pređe granicu profesionalnosti i krene u privatizaciju odnosa s grupom (Čurin, 2010). To pak i njemu osobno i organizatorima može stvoriti probleme. Educiran i iskusan nastavnik znat će biti grupi prijatelj i ravnopravni dionik prenošenja znanja, ali i autoritet. A organizatorima korektan i pouzdan suradnik. Mnoge od navedenih situacija ne nalazimo baš često u redovnom školskom procesu. Često od naših nastavnika čujemo *užitak je predavati trećoj dobi*. Pogotovo od onih koji se u tom procesu nađu prvi puta. U radu poštujemo načela otvorenosti grupe, te ravnopravnost polaznika i mentora što polaznicima omogućuje ugradnju osobnog znanja i iskustva u programe. Svaka obrazovna skupina između članova odabire animatora (Krajnc, 2016). Animator se brine za bolju komunikaciju članova, za integraciju novih, prenosi primjedbe i prijedloge organizatorima i obratno. Polaznici ulogu animatora ocjenjuju korisnom u 78,8% slučajeva, 8,9% misli da bi sve bilo isto i bez njih, dok se njih 11,5 % nije izjasnilo. U anketi koju smo proveli na početku šk.god.2016./7. neki su polaznici animatora opisali kao "dobru vilu u grupi" ili "kao polaznika s najvećim ugledom u grupi". I anketa provedena 2012. godine pokazala je isti smjer rezultata (Čurin, 2012).

Izvannastavne aktivnosti

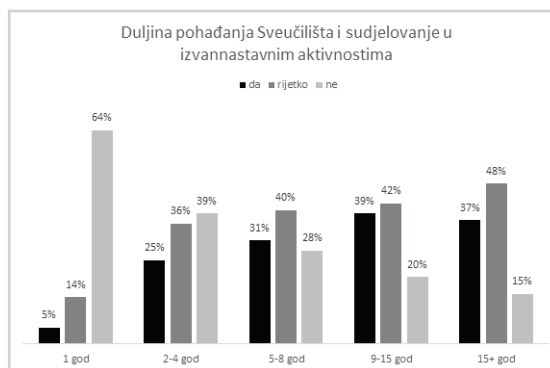
Kao što smo prethodno napomenuli uz redovne programe postoji i niz dodatnih programa namijenjenih polaznicima iz različitih grupa u kojima oni mogu aktivno sudjelovati. To su jednom do dva puta mjesečno popularna stručna predavanja tipa tribina na kojima predaju ili polaznici sami (Tribine Zrno mudrosti) ili stručnjaci iz inozemstva (Tribine Sova). Polaznici zajedno obilaze značajne izložbe u gradskim muzejima, odlaze na

kraće edukativne izlete, posjećuju filmske projekcije uz diskusiju. Organiziraju se koncerti, priredbe i izložbe likovnih i foto radova polaznika. Povremeno se organiziraju stručna putovanja koja prate nastavni program (Graf br. 6)

Graf 6. Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima

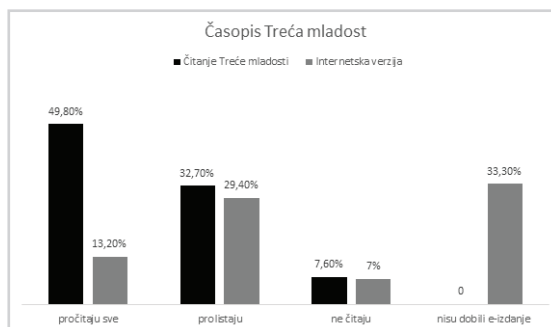
Nabrojene aktivnosti dodatak su na redovni program, organizacija se ne naplaćuje, sadrže društvenu dimenziju za one koji žele biti aktivniji ili žele stvoriti šire socijalne kontakte. Ono što je kod ovih podataka zanimljivo primijetiti je to da polaznici koji duže vrijeme pohađaju STŽD na razini statističke značajnosti ($\chi^2=118,319$, $df=12$, $p=0$) češće pohađaju izvannastavne aktivnosti (Graf br. 7). Svi polaznici koji pohađaju STŽD dulje od godine dana znaju za postojanje izvannastavnih aktivnosti.

Graf 7. Duljina pohađanja Sveučilišta i sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima

Primjećujemo i to da samo 5% polaznika koji STŽD pohađaju jednu godinu redovito posjećuju izvannastavne aktivnosti, dok se postotak onih koji sveučilište pohađaju duže od petnaest godina značajno povećava (37%) u navici posjećivanja. S obzirom na to da se radi o doista kvalitetnim aktivnostima tijekom vremena polaznici stvore naviku posjećivanja, a da bi se stvorila potrebno je osobno iskustvo što je svojstveno starijoj generaciji.

Sveučilište za treću životnu dob izdaje i glasilo Treća mladost. (Graf br. 8)

Graf 8. Časopis Treća mladost

Časopis Treća mladost ima elektronsko i tiskovno izdanje. Ne čudi podatak da je tiskovina puno popularnija od e-izdanja što je za generaciju 65+ očekivan podatak, bez obzira na sve veću popularizaciju digitalne pismenosti. Iako kod naših polaznika bilježimo visoki postotak korištenja računala (podaci za šk. god. 2016/2017 pokazali su da se čak 70% polaznika STŽD služi računalom) trudimo se tiskovnim izdanjem zadovoljiti sve.

Polaznici

Tko su polaznici STŽD-a? Tko su naši stariji sugrađani koji su cjeloživotno učenje odabrali kao svoj način aktivnog starenja? Dvije trećine polaznika ima visoko obrazovanje (Graf br. 9). Treba napomenuti da za upis u STŽD nema preduvjeta stručne spreme, no izgleda da je interes za ovakvom vrstom programa povezan s prethodnom stručnom spremom. To pokazuje i podatak koji se pokazao indikativan na razini nešto naglašenije statističke značajnosti ($\chi^2=12,901$, $df=20$, $p=0.882$) da polaznici koji posjeduju srednju stručnu spremu više biraju programe osnovnih tečajeva informatike i kreativnih radionica, nego li složenije programe iz ciklusa opće kulture ili stranog jezika. Također se pokazalo da polaznici srednje stručne spreme statistički značajnije odabiru program prema poznavanju u grupi, nego li zanimljivosti sadržaja ($\chi^2= 29,575$, $df=20$, $p=0,007$). Taj podatak dobro je imati na umu pri kreiranju programa.

Graf 9. Razina obrazovanja polaznika

U Sveučilištima za treću životnu dob prevladavaju polaznice (92 % za ovu školsku godinu) a zašto je apsolutna dominacija žena ne samo kod nas, nego i u europskim sveučilištima za treću životnu dob, doista bi trebalo istražiti.

Prosječna životna dob naših polaznika za ovu školsku godinu je 69 godina. Zanimljivo je usporediti taj podatak s podacima iz prošlih školskih godina. Naši polaznici sve su stariji. Tako je na našem početku 1991. godine životna dob prosječnog polaznika bila 60 godina, za 2012. godinu prosječna dob je bila 65 godina, ove školske godine, već smo naveli, 69 godina, u rasponu od 45 do 86 godina. S obzirom na to da smo suočeni s demografskim starenjem stanovništva i sve kasnijim odlaskom u mirovinu ovaj nas podatak ne iznenađuje.

30% polaznika živi u samačkim domaćinstvima, osnovni motiv upisa je želja za učenjem nečeg novog kao što smo već na početku naglasili. Znanje koje steknu živi dalje. Produbljuju ga samoučenjem i prenošenjem u obitelj i među prijateljima, aktivno sudjelovanje u programima podiže njihovo samopoštovanje, opće zadovoljstvo životom, obogaćuje njihov društveni život. Pohađanje STŽD-a postalo im je dio života i navika, većina dolazi kontinuirano iz godine u godinu (neki već 20 godina!) birajući više stupnjeve istog programa ili otvaraju nova interesna područja. Možemo zaključiti da polaznici STŽD-a čine jedan dio unutar opće populacije umirovljenika Zagreba koji su prihvatili cjeloživotno učenje kao životni stil i svoj način aktivnog starenja. (Čurin, 2012,)

Međunarodna suradnja

Posljednjih nekoliko godina realizirali smo i više EU projekata (Čurin, 2015b). U okviru Grundtvig partnerstva i Erasmus + programa (Agencija za mobilnost i programe EU), u okviru programa Europa za građane i u okviru Europske mreže DANET (europski savez neprofitnih obrazovnih institucija Podunavlja sa sjedištem u Ulmu) kojoj smo suosnivači s još nekoliko europskih zemalja (*Danet, Volontiranje seniora, Click, Željeni Dunav, Kruh-vino- začini, ODDA, Božićne kutije*).

Poseban projekt pod nazivom Most prijateljstva razvili smo s ciljem upoznavanja drugih europskih Sveučilišta za treću životnu dob. Uspješnu kontinuiranu suradnju razvijamo s Ljubljanskom *Univerzom za tretje življenjsko obdobje*, vanjski smo član slovenske mreže UTŽO i značajnim djelom program kreiramo po njihovom modelu..

U realiziranim međunarodnim projektima sudjelovali su i polaznici, te tako učeći putovali i upoznavali nove europske prijatelje. Sveučilište za treću životnu dob Pučkog otvorenog učilišta Zagreb od 2014. godine član je AIUTE (Međunarodna Udruga Sveučilišta za treću životnu dob sa sjedištem u Toulouseu, Francuska).

Pučko otvoreno učilište Zagreb i treća životna dob

Kao što je cjeloživotno učenje proces na razini pojedinca to je istovremeno i proces na razini šire društvene zajednice. Ustanove koje ga provode trebaju se tom procesu prilagoditi. Opredijelivši se za razvoj obrazovnih programa namijenjenih starijim osobama

tom se procesu trebalo prilagoditi i POUZ. Kao prvo, trebalo se naviknuti na starije osobe u obrazovnoj ustanovi, trebalo je odgovoriti na njihovu brojnost i osigurati uvjete za realizaciju programa. Učionice i nastavna oprema koju koriste seniori ne može biti bilo kakva, oni trebaju najbolje ! Trebalo je osvijestiti da *penzići nisu došli tek tako ovdje jer im je u životu dosadno*, nego žele doista ozbiljno učiti i u tom procesu misle ostati dugo. Trebalo je oslušivati obrazovne potrebe starijih, naći kvalitetne stručnjake, te ih potom educirati za obrazovni rad koji ima mnogo specifičnosti (nigdje se u literaturi posebno ne izdvaja !). Trebalo je promovirati ideju obrazovanja za osobe treće životne dobi u javnosti, kroz medije, javne kampanje, razbijati predrasude o jednoj *otpisanoj generaciji*. Trebalo ih je prihvatiti kao ravnopravne dionike u tom procesu, jer oni žele da *se čuje i njihov glas*. Trebalo je prihvatiti realnost da ne mogu puno platiti (mirovine su male !), a traže najkvalitetniju nastavu. Trebalo je osigurati sredstva za ovakav oblik društvene skrbi izvan zadovoljavanja isključivo primarnih potreba. Itd...itd... Sa stanovišta organizatora čini nam se da taj proces u našoj ustanovi još uvijek traje.

Pogled u budućnost

Broj starijih osoba raste i kod nas i u svijetu. Po nekim procjenama trenutno je očekivani životni vijek u Hrvatskoj za žene 80 godina, za muškarce 77. Obrazovna razina stanovništva također raste, po neki podaci govore da je danas u dobnoj kategoriji od 60 do 70 godina dva puta više osoba sa srednjim i visokim obrazovanjem nego prije 20 godina. A današnji 40 i 50 godišnjaci za 20 godina bit će još obrazovaniji (Ambrosi-Randić i Plavšić, 2008). Stoga je za očekivati da će rasti i potreba za obrazovnim programima namijenjenim cjeloživotnom učenju. Duboko vjerujemo i nadamo se da će se stvoriti preduvjeti za stvaranje novih STŽD diljem Hrvatske, kao i nacionalne mreže po uzoru na mreže STŽD koje već postoje u razvijenim zemljama Europe i svijeta. To će pak zahtijevati prilagodbu ustanova koje će programe provoditi u smislu rečenog u prethodnom poglavlju. Osiguravanje financijskih sredstava uključenjem u sustav i zakonodavni okvir preduvjet je bolje pozicije i razvoja ovakvih programa na razini društva.

Umjesto Zaključka

OBRAZOVANJE SENIORA TAJNA JE DUGOVJEČNOSTI!

Literatura:

- Ambrosi -Randić, N. i Plavšić, M. (2008), *Uspješno starenje*, Pula, Društvo psihologa Istre; Istarska županija; Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
- Čurin, J. (1995). Sveučilište za treću životnu dob (mogućnost poboljšanja života starijih ljudi), *Zbornik radova sa savjetovanja Starost i starenje - izazov današnjice*, Makarska, Republika Hrvatska - Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Republički fond socijalne zaštite

- Čurin, J. (2008). Sveučilište za treću životnu dob - primjer modela cjeloživotnog učenja u praksi, *Andragoški glasnik* 12 (2); 149-161
- Čurin, J. (2010). Specifičnosti poučavanja osoba treće životne dobi: podsjetnik za nastavnike. *Andragoški glasnik* 14 (1); 73-80
- Čurin, J. (2012). U zemlji znanja seniori doista žele učiti, *Andragoški glasnik* 16 (2); 143-153
- Čurin, J. (2015a). Sveučilište za treću životnu dob - 24 godine kontinuiteta u obrazovanju seniora, *Knjiga sažetaka 23. godišnje konferencije hrvatskih psihologa, Psihologija starenja - pogled u budućnost*, Šibenik, Hrvatsko psihološko društvo
- Čurin, J. (2015b). Obrazovanje - Most spajanja seniora Europe, *Knjiga sažetaka 23. godišnje konferencije hrvatskih psihologa, Psihologija starenja - pogled u budućnost*, Šibenik, Hrvatsko psihološko društvo
- Čurin, J. (2017). 25 godina kontinuiteta u obrazovanju seniora, *Baščina br.18*; 125-127, Zagreb, Društvo prijatelja glagoljice
- IAUTA (AIUTA) (2018). International Association of Universities of the Third Age, <http://aiu3a.com/>, pristupljeno 8.2.2018.
- Krajnc, A. (2012). *Posebnosti izobraževanja starijih*, Ljubljana, Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje
- Krajnc, A. (2016). *Stariji se učimo - izobraževanje starijih v teoriji in praksi*, Ljubljana, Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje
- Tomek-Roksandić, S. (2005). Značenje centra za gerontologiju i gerontoloških centara, *Medicus* 14 (2); 177-193
- Tomek-Roksandić, S. i dr. (2004). *Gerontološki centri 2004 - Zagrebački model uspješne prakse za starije ljude*, Zagreb, Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba - Centar za gerontologiju
- Socijalni plan Grada Zagreba 2014. - 2020, Gradska skupština grada Zagreba (16.sj.)
- Špan, M. (1994). *Treća životna dob* - priručnik za obrazovanje starijih ljudi, Zagreb, Otvoreno sveučilište Zagreb
- Špan, M. (2000). *Obrazovanje seniora-tajna dugovječnosti*, Zagreb, Pučko otvoreno učilište Zagreb

UNIVERSITY FOR THE THIRD AGE, OPEN UNIVERSITY ZAGREB: 26 YEARS OF CONTINUITY IN EDUCATION OF SENIORS IN CROATIA

Jasna Čurin

Open University Zagreb
University for the Third Age
jasna.curin@pou.hr

Summary

26 years ago at the Open University Zagreb, the first University of the Third Age in Croatia was launched in cooperation with the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. Since then, the programs for seniors in our institution are continuously developed with the number of participants and the rich program offer. Today, University of the Third Age offers structured educational programs that respects the specifics of elderly people in the process of informal education. How did this development work? Who are the participants attending these programs, what motivates them to enroll? Where are we compared to other institutions? ... are some of the issues that this work focuses on. What does tomorrow bring us? At this point, the only thing we know is that it is safe to say that the future brings for us more and more elderly people to enroll our courses. And more and more educated elderly people. The education of older people – is the secret of longevity, right?

Key words: *educational motivation; educational group; elderly education; lifelong learning; participants; University for the Third Age*